

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

**ВІДДІЛЕННЯ ФІЗИКО-ХІМІЇ ГОРЮЧИХ КОПАЛИН
ІНСТИТУТУ ФІЗИКО-ОРГАНІЧНОЇ ХІМІЇ І ВУГЛЕХІМІЇ
ім. Л. М. ЛИТВИНЕНКА**

УХВАЛЕНО

Рішення Вченої ради Відділення фізико-хімії
горючих копалин Інституту фізико-
органічної хімії і вуглехімії ім. Л. М.
Литвиненка НАН України
(протокол № 17 від 27. 12. 2016 р.)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор
Відділення фізико-хімії горючих копалин
Інституту фізико-органічної хімії і вуглехімії
ім. Л. М. Литвиненка НАН України
к. х. н., с. н. с.
Г. Г. МІДЯНА
«28» грудня 2016 р.
М. П.

ПОЛОЖЕННЯ

**ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ЕТИКУ АКАДЕМІЧНИХ ВЗАЄМОВІДНОСИН
У ВІДДІЛЕННІ ФІЗИКО-ХІМІЇ ГОРЮЧИХ КОПАЛИН ІНСТИТУТУ ФІЗИКО-ОРГАНІЧНОЇ
ХІМІЇ І ВУГЛЕХІМІЇ ім. Л. М. ЛИТВИНЕНКА НАН УКРАЇНИ**

Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у Відділенні фізико-хімії горючих копалин Інституту фізико-органічної хімії і вуглехімії ім. Л. М. Литвиненка НАН України (далі – Положення) визначає основні засади академічної доброчесності в освітньо-науковій діяльності громади Відділення фізико-хімії горючих копалин Інституту фізико-органічної хімії і вуглехімії ім. Л. М. Литвиненка НАН України (далі – Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України) як невід’ємної складової системи забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України, при вирішенні питань кадрового забезпечення, підготовки науково-педагогічних кадрів та підвищення їх кваліфікації, тощо.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення застосовується в частині, що не суперечить чинному законодавству, загальнодержавній та внутрішній нормативній базі Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України. У тому числі як в Положенні, так і безпосередній діяльності, враховуються вимоги таких документів: Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, Постанов та Розпоряджень НАН України, чинних наказів Міністерства освіти і науки України, іншої загальнодержавної нормативної бази.

1.2. Система сприяння дотриманню принципів академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин у Відділенні ФХГК ІнФОВ НАН України включає нормативну базу, яка описує механізми впровадження принципів академічної доброчесності в науковий та освітній процеси, заходи з забезпечення дотримання принципів академічної доброчесності, процедури попередження та боротьби з порушеннями принципів академічної доброчесності.

До основних елементів нормативної бази, відносяться:

- положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у Відділенні ФХГК ІнФОВ НАН України;
- положення про комісію з академічної доброчесності;
- інші нормативні документи щодо здійснення освітньо-наукової діяльності у Відділенні ФХГК ІнФОВ НАН України, в яких у тому числі відображаються питання академічної доброчесності.

Для забезпечення популяризації принципів академічної доброчесності, їх впровадження в освітньо-наукову діяльність Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України може бути сформована комісія з академічної доброчесності, яка за необхідності, створюються наказами директора Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України.

Для розгляду порушень академічної доброчесності здобувачами вищої освіти до складу зазначених комісій повинні обов’язково входити представники Ради молодих вчених і спеціалістів Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України.

До складу комісій не можуть входити особи, які притягувалися до академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності. У разі встановлення факту порушення академічної доброчесності членом комісії він виводиться з її складу наказом директора.

Засідання комісій вважається правомірним у разі, якщо участь у їх роботі приймає не менше двох третин членів. Рішення комісій вважаються прийнятими, якщо вони підтримані простою більшістю голосів її членів відкритим голосуванням.

Інструментами впровадження принципів дотримання академічної доброчесності в освітню та наукову діяльність Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України, які несуть просвітницьку функцію та за допомогою яких стає можливим попередження випадків порушення принципів академічної доброчесності, є:

- інформаційно-консультативне супроводження викладачів та аспірантів через ресурси бібліотеки, друк буклетів та постерів, а також та інша діяльність з втілення принципів академічної доброчесності;
- реалізація програми підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників з питань етики та академічної доброчесності в освіті і науці;
- організація лекції основних стейкхолдерів з тематики переваг чесного навчання та реалізації наукових досліджень, цикли тренінгів для всіх учасників освітнього і наукового процесів в рамках всеукраїнських та міжнародних проектів з академічної доброчесності, грантових програм, тощо.

Інструменти контролю додержання принципів академічної доброчесності в освітній і науковій діяльності передбачають:

- здійснення анкетування учасників наукового та освітнього процесів на предмет порушень академічної доброчесності;
- обов'язкову перевірку наукових, навчально-методичних, кваліфікаційних робіт на наявність ознак академічного плагіату відповідно до створеної нормативної бази.

2. УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ НА ЗАГАЛЬНОІНСТИТУТСЬКОМУ ТА ЛОКАЛЬНОМУ РІВНЯХ

2.1. Управління процесом дотримання принципів академічної доброчесності на рівні Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України здійснює директор установи, учений секретар.

2.2. Управління процесом дотримання принципів академічної доброчесності в освітній діяльності Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України та інформування здобувачів ступеня доктора філософії та співробітників установи про неприпустимість порушення принципів академічної доброчесності, а також реалізація заходів щодо запобігання проявам академічної недоброчесності здійснюється ученим секретарем установи, до обов'язків якого входить супровід аспірантури. Контроль за дотриманням академічної доброчесності, реалізацію заходів щодо запобігання проявам академічної недоброчесності при здійсненні окремих напрямів наукової діяльності проводиться в частині:

- проведення заходів наукового, науково-методичного спрямування (конференції, семінари);
- проведення захистів дисертацій на здобуття наукових ступенів – науковим керівником (консультантом) дисертації, головою, ученим секретарем та усім складом вченої ради;
- захисту прав інтелектуальної власності – групою патентно-ліцензійної роботи;
- виконання науково-дослідних робіт (далі — НДР) – науковими керівниками тем НДР, науковими відділами і Вченою радою Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України.

2.3. Управління процесом дотримання академічної доброчесності здійснюють:

– з питань дотримання академічної доброчесності в освітньому процесі – завідувачі наукових відділів;

– з питань академічної доброчесності в науковій діяльності – учений секретар Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України.

2.4. Популяризація принципів академічної доброчесності, інформування здобувачів вищої освіти про неприпустимість порушення принципів академічної доброчесності та реалізація заходів щодо запобігання проявам академічної недоброчесності проводиться у тому числі вченими і спеціалістами Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України.

2.5. Інформаційно-технологічна діяльність щодо популяризації принципів академічної доброчесності, основ інформаційної грамотності та роботи з базами даних здійснюється бібліотекою Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України, ученим секретарем установи.

3. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

3.1. Відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності під час здійснення освітньо-наукової діяльності покладається на аспірантів та співробітників Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України.

3.2. Виявлення фактів порушення академічної доброчесності аспірантами під час здійснення освітньо-наукової діяльності здійснюється передусім викладачами та керівниками (консультантами) дисертаційних робіт; факти порушення академічної доброчесності співробітниками Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України виявляються передусім вищестоящими посадовими особами, у тому числі керівництвом структурних підрозділів та вченою радою

3.3. Рішення щодо академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності може прийматись Комісією з академічної доброчесності та / або Комісією з індивідуальних трудових спорів.

3.3.1. Викладач може призначати такі види відповідальності для аспірантів, які порушили академічну доброчесність:

- зниження результатів іспиту, заліку, тощо;
- повторне проходження іспитів, заліків, тощо.

3.3.2. Керівник дисертаційної роботи може призначати такі види академічної відповідальності для здобувачів вищої освіти, які порушили академічну доброчесність:

- повторне виконання окремого розділу (розділів) роботи.

3.3.3. Завідувачі відділів, директор Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України можуть призначати такі види академічної відповідальності для аспірантів, які порушили академічну доброчесність:

– виключення з числа претендентів на отримання стипендії Президента України та НАН України;

- проведення додаткової перевірки інших робіт, автором яких є порушник.

3.3.4. Директор Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України, учений секретар та керівники структурних підрозділів установи можуть призначати такі види відповідальності академічної відповідальності співробітникам Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України, які порушили академічну доброчесність:

– проведення додаткової перевірки на наявність ознак академічного плагіату всіх робіт, автором яких є порушник;

– відкликання з розгляду робіт, автором яких є порушник і підготовка яких була здійснена з порушенням академічної доброчесності.

3.3.5. Комісії з академічної доброчесності можуть визначати такі види академічної відповідальності:

– для аспірантів – виключення з числа претендентів на отримання стипендії Президента України та НАН України, позбавлення стипендії;

– для співробітників Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України – позбавлення права брати участь у конкурсах на отримання фінансування для проведення наукових досліджень та реалізації освітніх проектів, стипендій, тощо.

3.3.6. Вчена рада Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України (крім призначення зазначених у пунктах 4.3.1–4.3.5 видів академічної відповідальності) може:

– обмежити участь порушника в наукових дослідженнях, виключення з окремих наукових проектів;

– рекомендувати до розгляду директором, Вченою радою, посадовими особами призначення для порушника таких видів академічної відповідальності: виключення співробітника Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України із Вченої ради, дорадчих і робочих органів установи або обмеження права на участь у роботі таких органів на певний термін; письмове попередження; позбавлення аспіранта або співробітника установи стипендій Президента України, НАН України; відмова в присвоєнні співробітнику вченого звання, поданні до нагород, кваліфікаційної категорії; відрахування аспіранта із закладу освіти або звільнення співробітника.

3.4. За кожне порушення академічної доброчесності аспіранти і співробітники Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України можуть бути притягнуті як до одного, так і до кількох видів академічної відповідальності залежно від рішення вказаних вище органів. Комісії можуть також розглядати питання щодо вчинення дій, які містять ознаки порушення академічної доброчесності, з наданням рекомендацій щодо притягнення до інших видів відповідальності, передбачених чинним законодавством України.

3.5. Застосування конкретного виду академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності здійснюється з урахуванням:

– визнання порушником провини у порушенні академічної доброчесності, усвідомлення ним неприпустимості подальших порушень;

– факту співпраці з комісією, дирекцією та Вченою радою установи або відмова від співпраці під час розгляду справи про порушення;

– факту першого порушення або систематичності вчинення порушень, їх сукупності;

– ступеню впливу порушення на репутацію Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України, тощо;

– ступеню впливу порушення на якість та подальші результати навчання (для аспірантів) та здійснення освітньої і наукової діяльності (для науково-педагогічних та наукових працівників).

– інших обставин вчинення порушення.

3.6. У випадку, якщо співробітник Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України не уповноважений приймати рішення про призначення відповідальності, він подає на ім'я директора Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України клопотання про створення комісії з академічної доброчесності для

розгляду порушення або про розгляд порушення Вченою радою Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України (відповідно до повноважень комісій щодо призначення видів академічної відповідальності, які зазначені у пунктах 4.3.5–4.3.6 Положення). У клопотанні вказується обґрунтована інформація по суті порушення та пропозиція щодо виду академічної відповідальності для порушника.

Не допускається подання клопотання без обґрунтованої інформації по суті порушення, з неправдивою інформацією про факт порушення, яка базується на неперевірених фактах, анонімного клопотання. Клопотання може бути також подано від імені аспіранта у разі, якщо він став свідком порушення академічної доброчесності або готовий надати обґрунтовану інформацію щодо скоєння порушення академічної доброчесності з боку іншого аспіранта чи співробітника Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України.

3.7. Процедура розгляду факту порушення академічної доброчесності комісією з академічної доброчесності складається з таких етапів:

- інформування особи про підозру у скоєнні порушення академічної доброчесності;
- проведення службового розслідування;
- підготовка протоколу про результати службового розслідування з висновками та визначенням виду академічної відповідальності.

3.8. Розгляд факту порушення академічної доброчесності проводиться конфіденційно з інформуванням про хід розгляду справи лише членів комісій, вищестоящих посадових осіб та особи, що підозрюється у скоєнні порушення академічної доброчесності. При цьому особа, що підозрюється у скоєнні порушення академічної доброчесності, має право:

- ознайомитись із матеріалами, що розглядаються комісією або Вченою радою, протоколом про результати службового розслідування та іншою інформацією, яка відноситься до розгляду факту порушення;

– за власного ініціативою чи запитом комісії або Вченої ради надавати письмові пояснення по суті справи, а також відмовитись від пояснень;

– бути присутньою на засіданні комісії або Вченої ради на етапі розгляду питання про притягнення її до академічної відповідальності.

3.9. Вчена рада або Комісія з академічної доброчесності розглядає порушення і виносить своє рішення на підставі обґрунтованої інформації по суті порушення, результатами службового розслідування та з урахуванням пункту 4.5 Положення.

3.10. У разі незгоди з рішенням особи, яка призначає конкретний вид академічної відповідальності за пунктами 4.3.1–4.3.4 Положення, або відповідної комісії щодо притягнення до академічної відповідальності особа, що звинувачена у порушенні, має право на апеляцію. Апеляція подається особисто порушником на ім'я директора Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України у десятиденний термін після оголошення рішення Вченої ради або комісії. У разі надходження апеляції, ініціатором якої є аспірант, що навчається у Відділенні ФХГК ІнФОВ НАН України, або співробітник установи, розгляд апеляції здійснюється апеляційною комісією, створеною за наказом директора Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України. У разі надходження апеляції за заявами сторонніх осіб (а також на виконання доручень відповідних державних установ) розгляд апеляції здійснюється за наказом директора Вченою радою Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України.

3.11. Апеляція розглядається відповідною комісією у тижневий термін з наступного дня після виходу наказу директора про розгляд апеляції, якщо інший термін не зазначено в наказі. Висновки комісії оформлюються відповідним протоколом та подаються на розгляд директору, який приймає остаточне рішення щодо результатів розгляду порушення.

4. ПОРЯДОК ПЕРЕВІРКИ НАВЧАЛЬНИХ, КВАЛІФІКАЦІЙНИХ, НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ТА НАУКОВИХ РОБІТ НА НАЯВНІСТЬ ОЗНАК АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ

4.1. Перевірці на наявність ознак академічного плагіату обов'язково підлягають:

– навчальні (реферати) та кваліфікаційні (дисертаційні) роботи аспірантів, які на етапі подання роботи до захисту перевіряються безпосередньо науковим керівником роботи або призначеним розпорядженням директора співробітником освітньо-навчального процесу;

– науково-методичні роботи (підручники, навчальні посібники, конспекти лекцій, методичні вказівки), монографії, а також електронні твори, які на є етапі рецензування, призначеними розпорядженнями завідувачами відділів;

– наукові роботи (рукописи статей, тези доповідей, які надходять до редакцій наукових журналів або оргкомітетів заходів наукового, науково-технічного і науково-методичного спрямування (конференцій, семінарів, далі – конференцій), дисертації), які на є етапі подання роботи в редакційну колегію журналу, в оргкомітет конференції, до розгляду вченою радою (залежно від типу роботи) особами, що призначаються розпорядженням директора установи відповідно до типу роботи;

– заключні звіти за результатами виконання НДР, що фінансуються за рахунок державного та / або місцевого бюджетів, які перед поданням на затвердження директором Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України перевіряються науковим керівником НДР або іншими особами (внутрішніми та зовнішніми рецензентами), що можуть призначатися розпорядженням директора установи.

Перевірка всіх видів робіт на наявність ознак академічного плагіату передусім всім іншим процедурам розгляду.

4.2. Перевірка всіх видів робіт проводиться за допомогою програмно-технічних засобів (далі – програми), які дозволяють згенерувати звіт за результатами перевірки (далі – звіт) зі встановленням факту наявності чи відсутності текстових та / або ілюстративних запозичень.

4.3. Програми можуть знаходитися у відкритому доступі або надаватися Відділенню ФХГК ІнФОВ НАН України компаніями-розробниками на платній чи безоплатній основі. При цьому для підвищення об'єктивності перевірки для науково-методичних робіт, монографій, електронних творів і наукових робіт рекомендовано застосування принаймні двох програм. Залежно від поставленого завдання (перевірка тексту, таблиць, ілюстрацій тощо) особа, яка здійснює перевірку, самостійно обирає програму, функціональні можливості якої в максимальній мірі задовольняють поставленому завданню.

4.4. Алгоритм перевірки роботи на наявність ознак академічного плагіату визначається окремою інструкцією.

4.5. У разі, якщо за результатами відповідного аналізу звіту перевірки роботи на наявність ознак академічного плагіату встановлено коректність посилань на першоджерело для текстових та / або ілюстративних запозичень, то робота (залежно від її типу) допускається до захисту, рецензування або розгляду, рекомендується до друку, вважається такою, що пройшла внутрішнє рецензування.

4.6. Доцільність більш детального аналізу роботи визначає особа, відповідальна за перевірку. За необхідності для детального аналізу робіт можуть залучатися експерти:

– для навчальних та кваліфікаційних робіт аспірантів, науково-методичних робіт, монографій, електронних творів – з числа висококваліфікованих спеціалістів, що працюють у Відділенні ФХГК ІнФОВ НАН України розпорядженням завідувачів структурних підрозділів установи;

– для наукових робіт – з числа висококваліфікованих спеціалістів, що працюють у наукових структурних підрозділах установи розпорядженням директора або завідувачів відділів установи (залежно від типу роботи);

– для заключних звітів за результатами виконання НДР, що фінансуються за рахунок державного та / або місцевого бюджетів – з числа провідних вчених Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України із відповідного наукового напрямку.

4.7. Якщо в результаті детальної перевірки роботи встановлено наявність незначних технічних помилок, що виявлені в оглядовій частині роботи, яка не описує безпосереднє авторське дослідження, виявлені текстові, ілюстративні запозичення та парафраза без належного посилання на першоджерело, така робота повертається автору на доопрацювання з можливістю надання на повторну перевірку. Причини повернення роботи зазначаються у протоколі перевірки. Після виправлення всіх зауважень відповідальний за перевірку проводить повторний детальний аналіз роботи та, у разі позитивного рішення, вона допускається до захисту, рецензії або розгляду, рекомендується до друку тощо.

4.8. Якщо в результаті детальної перевірки роботи відповідальним за перевірку встановлено факт наявності навмисних текстових та ілюстративних спотворень, спроб укриття запозичень, наявності у роботах ідей та наукових результатів, які отримані іншими авторами або інші прояви академічного плагіату, то вона не допускається до захисту, рецензування або розгляду, не рекомендується до друку, вважається такою, що не пройшла внутрішнє рецензування. В такому випадку автор(и) роботи притягаються до академічної відповідальності. Причини недопущення роботи до захисту рецензування або розгляду, а також вид академічної відповідальності зазначаються у протоколі перевірки. Залежно від запропонованого виду академічної відповідальності рішення приймається у відповідності до пункту 4.3 Положення. У разі виявлення зазначених вище фактів при перевірці заключних звітів за результатами виконання НДР за рахунок державного та / або місцевого бюджетів, вони рекомендуються для обов'язкового доопрацювання авторським колективом (без виділення додаткового фінансування).

4.9. У разі надходження апеляції за заявами сторонніх осіб або незгоди автора(ів) роботи з результатами перевірки процедура подання та розгляду апеляції визначається пунктами 4.10 і 4.11 Положення.

5. ЗАХОДИ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПОРУШЕНЬ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ОСВІТНЬО-НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВІДДІЛЕННЯ ФХГК ІНФОВ НАН УКРАЇНИ

5.1 Попередження порушень принципів академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин в академічному середовищі Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України здійснюють структурні наукові підрозділи Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України проведенням комплексу профілактичних заходів, основні з яких полягають в:

- інформуванні аспірантів та співробітників Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України про необхідність дотримання правил академічної доброчесності, виконання цього Положення та інших загальнодержавних і внутрішніх нормативних документів, правил академічної етики;
- організації заходів з популяризації основ інформаційної культури;
- викладанні основ академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин в блоці загальних дисциплін, які викладають аспірантам;
- формуванні тематики кваліфікаційних робіт з використанням інновацій, що сприяють розвитку творчого підходу аспірантів до їх виконання;
- розповсюдженні методичних матеріалів з уніфікованим визначенням вимог щодо належного оформлення посилань на використані у письмових роботах;
- проведенні зустріч з представниками компаній-розробників програм перевірки робіт на наявність ознак академічного плагіату для здобувачів вищої освіти, наукових і науково-педагогічних працівників;
- створенні інформаційних та методичних матеріалів, присвячених інформаційній грамотності та попередженню плагіату, розробці інформаційних матеріалів щодо корпоративної культури на робочому місці та переваг чесного навчання;
- створенні та розміщенні у Відділенні ФХГК ІнФОВ НАН України матеріалів, присвячених популяризації принципів академічної доброчесності серед осіб, що здобувають науковий ступінь (банери, інфографіка, роздаткові матеріали, тощо);
- розміщенні на веб-сайті Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України кваліфікаційних робіт аспірантів, наукових та методичних робіт науково-педагогічних працівників для забезпечення прозорості, чесності, відповідальності та інших принципів академічної доброчесності.

6. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

6.1. Положення вводиться в дію з наступного дня після його затвердження наказом директора Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України.

6.2. Зміни та доповнення до Положення можуть вноситися за рішенням Вченої ради Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України та наказом директора установи. У такому ж порядку Положення скасовується.

6.3. Відповідальність за актуалізацію Положення та контроль за виконанням його вимог несуть посадові особи Відділення ФХГК ІнФОВ НАН України відповідно до їх функціональних обов'язків.